

állandóan dolgozott szatyrok szövésén. Perepatits Ferenc el-
leste ezeknek a táskáknak készítmódját és amikor falujába
visszatért, megtanította arra az iskolában több diákját is. Ez
az 1878-ban megtanult szatyorfonás nyújt kenyeret ma a vidék
egész lakosságának. Ma már természetesen nem az eredeti tá-
péi egyszerűbb formát készítik, hanem finomabb kivitelű bécsi
minta után dolgoznak.

Kíváncsi volna, ha a gyékényfonással foglalkozó vidé-
keink mindenike feldolgozásra kerülne, mert mindenütt szá-
mos eredeti népi sajátosság és elnevezés volna gyűjthető.

Irmédi-Molnár László.

A kántálás Debrecenben.

(Felelet a 32. sz. kérdésre.)

A kántálás nagyon
elterjedt népszokás volt
Debrecenben. Még a
világháború után is
kántáltak, csak pár év-
vel ezelőtt a rendőrség
erélyes tilalma szüntet-
te meg, de a tanyákon
kisebb mértékben ti-
tokban még ma is kán-
tálnak.

A *kántálók* fiatal
14–18 éves fiúk voltak,
akik betanultak egy
köszöntő rigmust és
névnapok előestélyén,
mikor a névnapot *lak-
ták*, elmondták az ab-
lak alatt. Egy ilyen
banda 6–8 suhancból
állott. Jó dallosok vol-
tak. Bátrak, merészek
is voltak, kik szembe-
szálltak az akadályok-

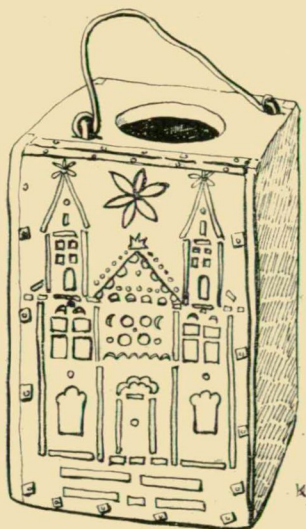

1. ábra.

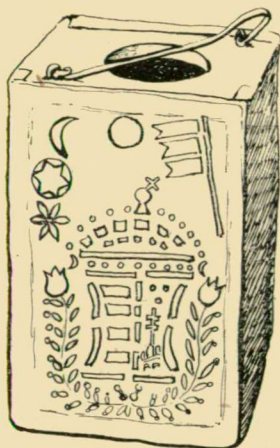
kal, sőt az útjukba tévedt más versengő kántáló társasággal is.
Mind bottal volt felszerelve és bizony, ha egy kis bort kaptak,

parázs verekedést is rendeztek. A vezér kemény papírból készített, kivágott és színespapírral beragasztott lámpást vitt (1. ábra). Ezen a magyar címer, templom, nap, hold volt kivágva.

Az esti sűrűségben nyakukba vették a várost, elmentek a házakhoz, ahol remélték, hogy kapnak valamit. Itt az „*első házban*“ már fényes kivilágítás volt. Ők zajtalanul megállottak az utcán, a *kántáló lámpásban* meggyújtották a gyertyát, a legjobb hangú az ablakhoz tartotta és nagy fennhangon megkérdezte: „Elmondjuk?“...

Kántáló lámpás egyik oldala.

Kántáló lámpás hátsó oldala.

Ha a gazda kiszólt: „Na mondjátok!“ vagy ha senki sem szólt, elkezdtek kántálni, vagyis köszöntő verset mondani. A szavalás kissé kótára vert itt-ott megnyújtott mondóka volt. Nekem sikerült még pár töredéket megmenteni.

Igy:

Amidőn felsütött a napnak sugára,
Aranyos palástot vett Februs magára.
Csakugyan felmegyek Pármátus hegyére,
Kötök egy bokrétát szent István fejére.
Az én bokrétámnak zöld leveles ága,
Melyet író pennám futásával jára.
E kegyes háznépnek tiszteletet tettem,
Ha kigyelmeteknek terhire nem lettem.

Amennyi szál fű van a széles mezőbe,
 Annyi áldás szálljon az István fejére.
 Jó kívánságomnak itt vagyon a vége.

E komoly vers mellett tréfás verssel is megtisztelték a ház gazdáját:

Poltra i vagy garas de nagyot csördüle?
 Talán a szógáló a moslékba düle.
 Gyere pajtás hamar, húzzuk ki belőle,
 Egy pár garast mi is megérdemlünk irté.
 Ha egy garast adnak, el nem fogjuk venni...
 Ha két garast adnak, meg fogjuk köszönni!

Bizony néha nem siettek a garassal és ilyenkor tréfás rigmussal figyelmeztették a gazdát:

Nem állok sokáig mer' fázik a lábom...

Ha ez sem használt, ízléstelen verseket szavaltak:

Mi ragyog, mi fénylik?... A nagy sz... a hóba!
 Vajjon kirakodott a pitar ajtóba?

Ilyenkor legtöbbször kijöttek és elkergették őket.
 Néha azonban behívták és egész szép verset kántáltak:

Piros hajnal felteccése...
 Gyenge muzsám éneklése:
 Mondjunk hajnali nótákat
 És ékes melódiákat.
 Isványt az Isten íltesse,
 Mennyben velünk ríszeltesse.
 Az égen mennyi csillag ragyog,
 Annyi áldás szájjon rájuk!
 Szívemből kívánom!

A vers elmondása után néhány magyar nótát eldaloltak és kaptak néhány koronát, bort és harapni valót, mentek tovább kántálni. Éjfél után abbahagyták és ilyenkor tovább barangoltak az utcán, daloltak, kiabáltak, veszekedtek, úgy, hogy a rendőrséggel sok bajuk volt.

Annyi tény, hogy a nagy névnapokon, mint István, János, Miklós, Péter, Juliánna, Zsuzsánna, Mária az egész Debrecen megmozdult.

Ma már inkább ó-esztendő utolsó napján este köszöntik az újévet így:

Uj esztendő vígságszerző
 Most kezd ujulni.
 Ujulásnak vig örömét
 Most hozza el a Messiás;
 Siessünk! ne kíssünk!
 Mi urunknak Istenünknek
 Tiszteletet tehessünk.
 A királyi pálca
 Hajlik három ágra
 Az Isten áldása
 Szálljon erre a házra!

Ezt a köszöntő verset vallásos ének dallamára éneklük a Hajduságban több helyen, így Hajduszoboszlón és Hajduböszörményben ó-esztendő utolsó napján a szokásos kolompolás és csergetés után.

Debrecenben a kántálás-nak van egy másik jelentése is. Ha valaki fennhangon szünet nélkül beszél, kér, azt mondják: „Hej, de sokat kántál már ez!” — vagy: „Halaggy innen, ne kántájj annyit!”

Écsedi István.

Márton napja.

A nép a maga gazdasági és magánéletében mitsem törődött azzal az ideodatétellel, amellyel a világi és egyházi hatóságok az új év kezdetét váltogatták; a népnek t. i. ügysem volt újéve, csak négy új gazdasági évnegyedet kezdő napja. Közép-európában pl. a téli évnegyed kezdő napjául Márton napját (november 11.) választották, mert ekkorra már minden külső gazdasági dolgot befejeztek s megkezdődött a belső munka ideje.¹ A rómaiak éppen e napra esőleg ülték Aesculapius ünnepeit, amelyen még Alexander Severus császár korában (222—234.) is libasült volt a főétel.² A germánságban pedig e nap a nyár és tél küzdelmét jelképező Wodan-kultusz körébe tartozott; vezetése alatt földre jöttek a gonoszak és a halottak szellemei. Az ilyen napok, a halottak földön járásának órái, minden nép hitében közelebb hozzák ezeket az emberhez és elhihetővé teszik előtte, hogy kéréseiket és kérdéseit meghallgatják.³ Ez a hit magyarázza a germán Márton-nap varázsló és jósló cselekedeteit, de egyúttal a gonosz távoltartására és elűzésére irányuló szokásait is; ezért ülték tehát a lakomákat, ezért gyújtották a „mártinsfeuer“-t és hordozták a „lebensrute“-t. Az egyház aztán ezt az egymásba kapcsolódó római és ősger-